

Asha Mohamed, 30, on juuri siirtynyt eristysosastolta loppuhoitoon. Hän kertoo olleensa niin sairas, ettei pystynyt puhumaan. KUVAT: Katja Ihatsu

Häpeä auttaa tuberkuloosia leviämään

● Somalimaassa onnekkaimmat saavat tautiin läikehoitoa sairaalassa. Sekään ei riitä sairaudesta parantumiseen, jos potilas ei saa kunnollista ruokaa.

TOIMITTAJAMME SOMALIMAASSA

Katja Ihatsu

Tuberkuloosisairaalan portille vastaan tullut lääkäri **Abukar Fahie** ojentaa vierailijalle ensimmäiseksi hengityssuojaimen. Tu-

kalassa helteessä paksun maskin alla on hankala hengittää.

Hargeisan tuberkuloosisaira-
alassa Somalimaassa piha on päivän kuumimpina tunteina keskipäivän jälkeen autio lukuun ottamatta muutamaa vuolta.

Suurella sairaala-alueella on useita yksikerroksisia rakennuksia. Miehillä, naisilla ja lapsilla on oma osastonsa ulkokäymälöineen.

Ali Baebile muutti sairaalaan viime syyskuussa. Tuberkuloosin hoitajakso kestää puoli vuotta,

joten sairaalaelämää on jäljellä vielä kuukausi. Ali on 12-vuotias, mutta menisi kokonsa puolesta 6-vuotiaasta. Hän valittaa vatsakipuaan lääkäriille.

Pojan isä on kuollut, ja äiti **As-ha Mohamedilla** ei ole rahaa ruokaan. Siksi poika syö sairaalassa tarjottavaa ruokaa, joka on useimmiten pelkkää riisiä.

Yksipuolinen ravinto ei edistä parantumista, sillä toipuakseen potilaat tarvitsevat energiapitoista ruokaa.

– Vatsakipu voi johtua siitä. Parhaiten toipuvat potilaat, joi-

den perhe tuo heille ruokaa, sanoo Fahie.

SUOMESTA LÄHES kokonaan kitetty, pizaratartuntana leviävä tuberkuloosi on maailmanlaajuisesti tappava tauti, joka kukoistaa kehittyvissä maissa. Noin joka neljäs sairastunut asuu Afrikan maissa.

Somalimaassa köyhyys luo otolliset olosuhteet tuberkuloosibakteerin leviämiseksi. Aliravituilla ihmisillä on huonompi vastustuskyky, ja suuret perheet elävät yksinkertaisissa asumuksissa tii-

viesti yhdessä. Hoitamaton tuberkuloosipotilas voi tartuttaa sairauden 10–15 ihmiseen.

Hargeisan tuberkuloosisairaala ottaa uusia potilaita vastaan arki-aamuisin. Sairaalassa hoidetaan vuodessa yli 2 000 potilasta.

– Hiljaisena päivänä heitä tulee 40, vilkkaana 80. Kaikkia potilaita ei voida ottaa sisään, vain vaikeimmin sairastuneet, Fahie kertoo.

Jos potilaan oireet täsmäävät tuberkuloosiin, tauti varmistetaan limanäytteestä ja keuhkojen röntgenkuvasta.

Rutiiniin kuuluu myös hiv-pikatesti sormenpäältä, sillä hivpotilaiden suuremman tartuntariskin takia sairaudet kulkevat usein käsikkäin. Molempia sairastavia hoidetaan täällä.

JOS POTILAALLA on tuberkuloosi, Fahie kyselee, kenen kanssa hän asuu ja onko muilla perheenjäsenillä ollut pitkään kestänyttä yskää.

Jos on, heidätkin pitäisi saada tutkimuksiin, mutta se on vaikeaa väärin uskomusten takia.

Fahien mukaan ihmiset häpeävät ja peittelevät sairautta. On tavallista, että sairaalajaksolla

Viisi kuukautta sairaalassa asunut Ali Baebile, 12, valittaa vatsakipuaan lääkäri Abukar Fahielle.

olleet potilaat eivät kerro poisolonsa syytä, etteivät joutuisi eristetyksi yhteisössään.

–Tuberkuloosi on täällä stigmatisoiva sairaus, mikä vaikeuttaa sen hoitamista. Kerron potilailteni ja heidän perheilleen, että pahempaa olisi sairastua diabetekseen, koska siitä ei voi parantua, Fahie sanoo.

ENSIMMÄISET KAKSI kuukautta potilaat viettävät eristetyllä

osastolla, koska silloin tauti on vielä tartuntavaiheessa ja sitä hoidetaan neljällä antibiootilla. Loppuvaiheessa antibiootteja on kaksi.

Sairaalan osastot ovat pitkiä koruttomia saleja, joissa potilaalle on varattu rautasänky ja pöytä. **Abdi Abdillahi** ja **Hassan Hindi** istuvat jutellen miesten osastolla. Molemmilla on sairaalahoitoa jäljellä kaksi kuukautta.

–Vastustuskyvyn palautumi-

seen menee sairaalajakson jälkeen vielä 4–5 kuukautta, Fahie sanoo.

Potilaat tappavat aikaa rukoilemalla ja seurustelemalla toistensa kanssa, sillä muuta tekemistä ei juuri ole.

Miesten osaston toisessa päässä potilaskaverit kantavat **Omar Hassania** vessakäynniltä takaisin vuoteeseen, sillä tuberkuloosi on vienyt häneltä kävelykyvyn.

WHO luokittelee Somalian maaksi, joissa useimmille lääkkeille vastustuskykyistä mdr-tuberkuloosia esiintyy huolestuttavan paljon.

Noin puolella uudelleen hoitoon hakeutuvista potilaista on mdr. Keskeytynyt lääkitys voi johtaa vaikean tuberkuloosin kehittymiseen.

–Avohoidossa olevia potilaita seurataan tarkasti. Jokaisella on lähipiiristään vastuuhenkilö, jota tavoitellaan sairaalasta, jos potilas ei tule ottamaan lääkkeitä, Fahie sanoo. **FL-LM**

KATSO VIDEO

Suomessa pakolaisena ollut lääkäri Abukar Fahie kertoo tuberkuloosipotilaiden hoidosta Somalimaassa.

Keskipäivän paahteen aikaan sairaalan pihalla ovat vain vierailijat vastaanottavat lääkärit Hussein Mohamed ja Abukar Fahie.

Forssan Lehti 31.3.2019

FAKTA

Suomen vanha kansantauti tappaa maailmalla

- Tuberkuloosi on maailman yhdeksänneksi yleisin kuolinsyy. Uusista sairastuneista ja tautiin kuolleista joka neljäs asuu WHO:n mukaan Afrikassa.
 - Tuberkuloosi on bakteerin aiheuttama infektio. Se on tavallisin keuhkoissa, mutta voi esiintyä kaikissa elimissä.
 - Keuhkotuberkuloosin oireita ovat pitkään kestänyt yskä ja limaiset tai veriset yskökset. Potilas on usein laihtunut ja heikentynyt.
 - Keuhkotuberkuloosi tarttuu ilman välityksellä, mutta ei leviä helposti. Suurin sairastumisriski on saman katon alla asuvilla perheenjäsenillä, etenkin pienillä lapsilla. Altistuneista kolmasosa sairastuu.
 - Hoitoon vaaditaan useita antibiootteja ja se kestää noin puoli vuotta. Vastustuskyvyn palautu-
- minen vie kuukausia.
- Sairauden usealle lääkelle vastustuskykyinen muoto on mdr, jonka hoitaminen kestää kaksi vuotta.
 - Taudin yleisyyttä mitataan uusien potilaiden vuosittaisella lukumäärällä per 100 000 asukasta. Suuren ilmaantuvuuden raja on 50. Somaliassa luku on yli 150 eli erittäin korkea.
 - Tuberkuloosirokotetta on annettu Suomessa vuoden 2006 jälkeen enää vain lapsille, joilla on korkeampi riski sairastua tautiin.
 - Suomessa tautiin kuoli vielä 1930-luvulla 10 000 ihmistä vuodessa. Tauti alkoi hävitä 1940-luvulla lääkkeiden ansiosta. Nykyään tapauksia on 200–300 vuodessa.
- Lähteet: THL ja tuberkuloosi.fi*